

Тарасова Т.В.

кандидат педагогічних наук,

науковий співробітник

Інститут проблем виховання

Національної академії педагогічних наук України

ТВОРЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЯК ОДНА ІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Трансформаційні процеси світобачення вимагають творення українського суспільства на засадах загальносвітових цінностей, що в свою чергу, зумовлює перебудову системи освіти і сфер державного життя. Тому, питання гендеру як надання рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, ліквідація всіх форм дискримінації за ознакою статі – проголошується першочерговими цілями міжнародного співтовариства [2]. Одночасно на Саміті тисячоліття «Цілі Тисячоліття» (2000 р.), підкреслено, що успішність особистості в будь-якій країні взаємозалежна від освіти та гендерної рівності, оскільки, підвищення освітнього рівня населення позитивно впливає на ефективність використання матеріальних і людських ресурсів, створюючи оптимальні умови для інноваційного розвитку суспільства [6].

Аналіз результатів дослідження дозволив встановити, що серед гендерних особливостей формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти рівень взаємодії між закладом освіти і громадськими організаціями, Асоціаціями на засадах партнерства з метою спільного моделювання виховних інтервенцій щодо подолання гендерно-рольових конфліктів і порушення прав людини, вироблення моделей доцільних взаємин юнака і дівчини не є значним. Одна із причин такого явища, на думку громадської діячки, Е. Ламах пов'язана з тим, що упродовж років діяльність громадських організацій «із гендерною складовою не досліджувалася державними інституціями як потужна складова соціальних перетворень, як система функціональної робочої сили для забезпечення потреб громади» заради вирішення питань соціальної сфери [4].

Зауважимо, що в Україні нараховується понад 1,5 тисячі місцевих громадських жіночих організацій (понад 45 з них мають статус міжнародних і всеукраїнських), які умовно можна розділити на чотири групи: *традиційні (історичні) жіночі організації* («Союз Українок», «Всеукраїнське жіноче товариство ім. О. Теліги», Міжнародна організація «Жіноча громада» тощо); *соціально зорієнтовані жіночі організації* (до прикладу, «Організація солдатських матерів України» (ОСМУ); неурядова організація «LaStrada-Україна» та ін.); *організації ділових жінок* (Київська федерація «Либідь» (1990), Кредитний союз «Жіноча взаємодопомога» тощо); *організації феміністичної орієнтації* («Всеукраїнський центр інформації та соціально-економічної адаптації», Національна Рада Жінок України, Міжнародна організація «Школа рівних можливостей», «Жіночий консорціум України», Міжнародний центр «Розрада», «Асоціація дівчат – гайдів» та ін.), які «своєю діяльністю сприяють трансформації суспільних поглядів щодо становища жінки в суспільстві, і зосереджують увагу на «модернізації свідомості жінок, особливо молоді, поборенню сексистських стереотипів у поглядах соціуму» [1, с. 19] і соціально-орієнтовані на потреби дівчат/жінок, хлопців/чоловіків.

Науковець В. Кравець наголошує, що дослідження системогенези феномена гендеру є соціально значущою проблемою, оскільки «пов'язано передусім із соціально-економічною та демографічною кризами, «фемінізацією» бідності, погіршенням репродуктивного здоров'я молодого покоління, змінами в гендерній культурі, деформацією сучасної родини, знеціненням культурних та сімейних цінностей, зростанням розлучених і неповних сімей, девіантного материнства і батьківства, поширенням домашнього/гендерного насильства тощо на різних щаблях функціонування малих та великих груп – від мікро- до макросередовища» [3, с. 3].

Мета роботи: надати інформацію суб'єктам освітнього процесу щодо проблематики діяльності громадських організацій, які забезпечують творення суспільства гендерної рівності на міжнародному, регіональному, національному рівнях.

Всі жіночі організації структуруються за масштабами діяльності (міжнародні, всеукраїнські, регіональні та місцеві), ставленням до влади та способом створення [7]. Дослідниця Т. Мельник стверджує, що особливістю сучасного періоду функціонування міжнародних гендерних структур та їх впливу на національне гендерне життя є те, що вони

відбуваються в умовах, коли набрали розвитку міжнародні механізми правового захисту прав жінки як людини [5, с. 79]. *Організація Об'єднаних Націй*, що налічує майже 200 членів-країн світу, віддана ідеї гендерної рівності, завжди була прихильницею жіночого руху. В ООН створено підрозділи, які займаються гендерною проблематикою та структури, що підтримують зв'язки з міжнародним жіночим рухом і фіксують становище жінок у міжнародному масштабі. Серед **статутних органів ООН** питання гендерної рівності підпадають під юрисдикцію таких органів як: *Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН, Економічна і соціальна рада, Комісія з прав людини (1946), Верховний комісар ООН з прав людини (1993), Комісія ООН зі статусу жінок (1946)*. До **договірних органів ООН**, що контролюють дотримання країнами договірних зобов'язань з подолання дискримінаційних ознак за статтю, належать: *Комітет з прав людини (1966), Комітет з економічних, соціальних і культурних прав (1966), Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (1979), Комітет з ліквідації всіх форм расової дискримінації (1966), Комітет проти катувань (1984), Комітет з прав дитини (1989)*. Окремі питання гендерної проблематики покладаються на **спеціалізовані установи системи ООН**, що представляють всі сфери життєдіяльності: *Міжнародний комітет зі становища жінок і рівності жінок та чоловіків (1996), Міжнародна організація праці (1919), Фонд ООН для розвитку в інтересах жінок (ЮНІФЕМ), Організація ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)* [5].

В складних умовах сьогодення жіночі ГО як соціально-зорієнтовані структури впливають на вирішення різноманітного комплексу проблем: збереження української родини (батьки-заробітчани; дезадаптація жінок, які повернулися з трудової еміграції; жертви нелегальної міграції, підтримка тимчасово переміщених осіб; психологічна допомога матерям, вдовам учасників революції Гідності та полеглих військовослужбовців; інвалідів АТО (ООС), протидія насильству та дискримінації тощо), виховання дітей (алкоголізація, наркотизація; проблеми насильства в школі, сім'ї; отримання досвіду асертивної поведінки; фемінізація суспільного життя згідно цінностей західноєвропейської цивілізації; створення і підтримка ситуацій успіху; безконфліктна комунікація; розширення когнітивної сфери; збереження здорового генофонду української нації та ін.). Висновки дослідження дозволяють визнати, що діяльність жіночих ГО у закладах загальної середньої освіти незначна за

рахунок ставлення владних структур (державний, місцевий рівень) до роботи (соціальних послуг) зокрема гендерного спрямування й надання переваг тим ГО, які « працюють у політичній та економічній площині і виконують замовлення на створення інститутів передвиборчих баталій» [4, с. 2]; відсутності популяризації здобутків ГО та висвітлення поточних і проблемних питань гендерної рівності та налаштування взаємодії з учнями, вчителями, батьками у ЗМІ; низького рівня співпраці ГО з територіальними громадами на відміну від країн Заходу; незацікавленості адміністрації ряду шкіл у залученні представників третього сектору до необхідного партнерства у врахуванні гендерної складової виховної діяльності за рахунок власного патріархального сприйняття розвитку суспільних процесів.

Однак, жіночі об'єднання за рахунок своєї мобільності, чіткості діяльності на основі Статутних документів, іміджу серед громади та визнання в світовому співтоваристві здатні знижувати соціальну напруженість у суспільстві, конструктивно вирішувати актуальні соціально значущі питання, як на рівні теоретичних моделей так і в ході їх практичної реалізації (за рахунок кадрового потенціалу та партнерських стосунків з представниками наукових шкіл України та зарубіжжя, що працюють за сучасними стандартами та обізнані з міжнародними документами, рекомендаціями, враховують інтереси двох статей), активно впливати на забезпечення гендерної рівності, формування соціальної успішності особливо серед юнаків та юнок старшої школи.

Список використаних джерел:

1. Борзіхіна К. В. Організація і керівництво діяльністю жіночих громадських об'єднань. – Режим доступу: <https://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/17429/3/%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B7%D1%96%D1%85%D1%96%D0%BD%D0%B0.pdf>.
2. Всесвітня конференція з прав людини під егідою ООН, Відень, 1993.
3. Гендерні дослідження: прикладні аспекти провадження: монографія / [В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді та ін.]; за заг.ред. В. П. Кравця. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 448 с.
4. Ламах Е. Громадські об'єднання як надавачі соціальних послуг гендерного спрямування Державне управління: теорія та практика. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_1_31.
5. Мельник Т. М. Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. Друге доповнене видання. Київ : Стило, 2010. – 440 с.

6. Tarasova T., Gender orientation and social achievement of high school students – the key to integration of Ukraine to the European community / Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal, 02 (26). Available at: https://spciences.io.ua/s2650837/tarasova_tetiana_2020_.gender_orientation_and_social_achievement_of_high_school_students_the_key_to_integration_of_ukraine_to_the_european_community_social_and_human_sciences_polishukrainian_scientific_journal_02_26_ (accessed 25 August 2020).

7. Ярош О. Структуризація жіночих організацій України // Наукові записки. – 2000. – Серія «Політологія і етнологія». – Вип. 14. – С. 232–243.